

KREŠŤANSKÁ INICIÁCIA

Iniciácia – KRST – naozaj už kresťania? – prvá evanjelizácia – rozhodnutie sa – Zmluva a prvé sväté prijímanie – pokrstvový katechumenát – Zákon – vzťahy a birmovanie – dôraz na apoštolát – kedy teda začať?

Aj na začiatku dnešnej úvahy stojí otázka – konkrétne takáto: „Ako a kedy začať so zjednotením s Bohom v prípade mladého a starého človeka?“ Pretože na otázku AKO sme si už odpovedali mnohokrát (napríklad úvahy 247, 252, 263, 295, 306, 310 na stránke www.inky.sk), skúsime si dať odpoveď na otázku KEDY. Kostrou, o ktorú sa pri tom budeme opierať, je postupnosť toho, čo nazývame kresťanskou iniciáciou, čiže uvedením človeka do plného kresťanského života. A podme pekne po poriadku.

KRST

Pokiaľ ste neboli krstení ako dospelí, bol krst Vaším prvým kontaktom s kresťanstvom. V tom čase ste ešte ani netušili, že nejaké kresťanstvo jestvuje a že niekde je nejaký Boh. Ale ako hovorí Katechizmus: „*Číre darovanie milosti spásy sa osobitne prejavuje v krste detí.*“ (KKC 1251). Hoci sme o tom ani netušili, Boh nás prijal za svoje deti a prijal nás za svojich dedičov. Urobil to úplne zadarmo, bez toho, aby sme si to museli nejako zaslúžiť, alebo aby sme najprv my museli niečo splniť, či urobiť. Je to Boží dar, daný zadarmo – tak, ako to pochopil Pavol apoštol, keď napísal: „*Ved' v ňom si nás ešte pred stvorením sveta vyvolil, aby sme boli pred jeho tvárou svätí a nepoškvrnení v láske; ⁵ on nás podľa dobrotivého rozhodnutia svojej vôle predurčil, aby sme sa skrze Ježiša Krista stali jeho adoptovanými synmi.*“ (Ef 1,4n). V krste Boh toto nezaslúžené vyvolenie, vyvolenie, ktoré tu bolo ešte prv, než sme sa narodili, znovu potvrdil.

Niektorí ľudia v súvislosti s krstom mienia, že samotným jeho faktom je človek od jeho okamihu kresťanom a hotovo. To je trochu mimo. Ak by namiesto o „kresťanovi“ hovorili o „Božom dieťati“, tak to by ešte trochu sedelo. Z hľadiska Boha naozaj sme prijatí za Jeho deti, za Jeho synov a dcéry. Ale to je len polovica pravdy. Druhou je, že kým sa nimi sami nestaneme, reálne a skutočne, tak to ostane iba „na papieri“ (konkrétne v matrike), ale nikdy sa to nestane skutočnosťou. Nakoniec zanikne aj to „na papieri“, ako hovorí Ježiš: „*Toho, kto mňa zaprie pred ľuďmi, aj ja zapriem pred svojim Otcom, ktorý je na nebesiach.*“ (Mt 10,33). Na druhej strane slovo „kresťan“ má iný význam, ten, o ktorom hovorí Biblia: „*V Antiochii učeníkov prvý raz nazvali kresťanmi.*“ (Sk 11,26). Kresťan je učeník – teda človek, ktorý sa od Ježiša učí byť naplno a reálne synom (dcérou) Boha. A na to samotné udeľenie krstu nestačí!

PRVÁ EVANJELIZÁCIA

To je dôvod, prečo hneď po krste začína evanjelizácia dieťaťa zo strany jeho rodičov.

Ak sa pozrieme do dejín, zistíme, že evanjelizácia ľudstva ako celku prebiehala v niekoľkých etapách:

- Zjavenie Boha Stvoriteľa a Pána (od Raja až po Noeho a neskôr Abraháma)
- Zjavenie Boha, ktorý sa o človeka zaujíma a stará (Noe, Abrahám, Izrael)
- Zjavenie Boha, ktorý sa za človeka obetuje a pozýva ho k jednote so sebou samým v sláve Neba (Ježiš Kristus).

V zhustenej podobe sa táto postupnosť opakuje aj pri výchove dieťaťa.

Od narodenia až do konca tretieho roku života dieťa objavuje fascinujúci svet okolo seba – a spoločne s ním spoznáva, že je tu nejaký Stvoriteľ, od ktorého všetka táto krásy vyšla.

Štvrtý rok života dieťaťa je okamihom, kedy sa začína tzv. „prvé detstvo“. Dominantnou činnosťou dieťaťa sa stáva hra. Práve pri hrách (kolektívnych, napr. „na vojakov“) sa začínajú klásať základy medziľudských vzťahov. A začína spoznávať – podobne ako Noe, ako Abrahám Izák a Jakub, ako Mojžiš a celý Izrael – že aj Boh je niekto, s kým je možné vytvárať vzťah. Boh sa o neho skutočne zaujíma. Dieťa sa s Ním môže zhovárať v modlitbe. Môže rátať s Jeho pomocou – i s Jeho záujmom a pochopením. Tak ako kedysi patriarchovia, aj ono objavuje tento nový, fascinujúci rozmer Boha.

Ďalším zlomom je **siedmy rok života**. Kódex cirkevného práva to nazýva „vekom užívania rozumu“ (porov. c. 97 §1 CIC). Psychológovia hovoria o „latentnej puberte“, ktorá sa práve začína. V oblasti kresťanstva dieťa dozrelo na to, aby mohlo prijať zvesť o Vykúpení, o Kríži a Zmŕtvychvstaní. Zároveň začína spoznávať, že Boh sa nielen o neho stará, nielen sa o neho zaujíma, ale ho aj k niečomu pozýva. Volá ho k nasledovaniu. A dieťa sa pomaly a nezadržateľne približuje k vlastne prvému **životnému rozhodnutiu**: rozhodnutiu *nasledovať*, ale naopak, odmietnuť toto volanie a *nenasledovať* Krista!

To je dôvod, prečo sa práve v tomto období začína príprava na 1. sväté prijímanie dieťaťa, ako hovorí Kódex cirkevného práva: „*Je povinnosťou predovšetkým rodičov a ich zástupcov, ako aj farára postarať sa, aby sa deti po dosiahnutí používania rozumu náležite pripravili a čo najskôr sa po predchádzajúcej sviatostnej spovedi občerstvili týmto božským pokrmom; úlohou farára je aj dozerať, aby k svätému prijímaniu nepristupovali deti, ktoré nedosiahli používanie rozumu alebo ktoré nepovažuje za dostatočne pripravené.*“ (c. 914 CIC). Všimnime si, že sa nič nehovorí o tom, *kedy* by tento krok (1. sväté prijímanie) malo dieťa absolvovať. Závisí totiž od zrelosti a pripravenosti, ako aj od rozhodnutia

sa a ochoty dieťaťa urobiť ho. Preto nie je možné stanoviť ho mechanicky napríklad na „tretiu triedu“ a podobne.

ZMLUVA A 1. SVÄTÉ PRIJÍMANIE

Keď sa dieťa rozhodne, že chce prijať dar, ktorý mu Boh pri narodení daroval v krste, že chce nasledovať Krista a stať sa Jeho učeníkom, aby sa od Neho učilo byť ako On, nastáva okamih, kedy ono samo uzatvára svoju osobnú Zmluvu s Bohom a tak sa pripája k ľudu Novej Zmluvy – ku kresťanom. Aj keď, ako sme už spomenuli, niektorí ľudia zastávajú názor, že dieťa už je kresťanom od okamihu krstu, pretože „namiesto neho vyznali jeho vieru rodičia pri krste“ a to stačí, Katechizmus s týmto pomerne bežným názorom nesúhlasí a hovorí: „*Keďže je človek stvorený na Boží obraz, má dôstojnosť osoby: nie je len niečím, ale niekým. Je schopný poznať seba, byť pánom seba samého, slobodne sa dávať a vstupovať do spoločenstva s inými osobami. Milosťou je povoláný k zmluve so svojím Stvoriteľom, aby mu dal odpoveď viery a lásky, ktorú nik iný nemôže dať namiesto neho.*“ (KKC 357). Nik nemôže namiesto dieťaťa urobiť tento krok, v ktorom sa rozhoduje uveriť a prijať Zmluvu s Bohom. A práve preto ho nikto nemôže k tomuto kroku ani nijako donútiť (čo sa, žiaľ, pri praxi „tretiakov“ až pričasto stáva). Znova o tom hovorí Katechizmus: „*Aby bola odpoveď viery ľudská, „človek má dobrovoľne odpovedať Bohu vierou; preto nikto nemá byť nútený prijať vieru proti svojej vôli. Úkon viery je totiž samou svojou povahou dobrovoľný.*“ „*Boh isto volá ľudí, aby mu slúžili v duchu a pravde, takže sú viazaní vo svedomí, ale nie sú nútení... To sa dokonale ukázalo v Ježišovi Kristovi. Kristus síce pozýval k viere a k obráteniu, ale nijakým spôsobom k tomu nenútil.* „*Vydal svedectvo pravde, ale nechcel ju násilu nanútiť tým, ktorí jej odporovali. Lebo jeho kráľovstvo... sa vzráha... láskou, ktorou Kristus vyzdvihnutý na kríži priťahuje ľudí k sebe.*“ (KKC 160)

Keď sa teda dieťa rozhodne, za povzbudenia a pomoci rodičov a okolia, samozrejme, ale stále samo, slobodne a s vedomým toho, čo koná, nastáva okamih, kedy pristupuje k 1. svätému prijímaniu. Čiže:

- Vyzná svoju vieru a uzatvorí Zmluvu s Bohom v krstnom sľube, ktorý skladá.
- Na znak toho vykoná pokánie, pristúpi k sviatosti pokánia a zaviazne sa k zmene života podľa vzoru Ježiša Krista.
- Nakoniec pristúpi k Eucharistii, ktorá je oslavou a potvrdením tejto Zmluvy, ktorú dieťa práve uzatvorilo s Bohom.

POKRSTOVÝ KATECHUMENÁT

Prvý svätým prijímaním sa pre dieťa ZAČÍNA život v Cirkvi. Mnohí ľudia to chápu, že „už to má za sebou“ a teraz už „najbližšie až birmovka“. To nie! Dieťa predsa sľúbilo, že chce „slúžiť“ Kristovi v Katolíckej cirkvi – a teda táto jeho služba sa ešte len začína!

Pripomína mi to napríklad skauting: Dieťa sa prihlási, potom robí nováčikovskú skúšku a nakoniec skladá skautský sľub. Isto však po sľube neprestane chodiť do skautingu s tým, že „už to má na poriadku“! Naopak, je mu jasné, že konečne sa stalo „skutočným skautom“ a teda začína sa jeho dlhé a krásne fungovanie v skautskej družine, do ktorej patrí a v ktorej pracuje.

Rovnako je to aj s dieťaťom po prvom svätom prijímaní: Absolvovalo nováčikovskú skúšku (bezprostredná príprava na prvé sväté prijímanie), zložilo krstný sľub – a teraz začína jeho dlhé a krásne fungovanie v Božej rodine, ktorou je farnosť.

Podobne ako skauti, ktorí začínajú plniť tzv. *stupne napredovania*, kde sa učia rôzne veci a osvojujú si rôzne zručnosti, aj dieťa začína s podobným formálnym programom, o ktorom Katechizmus hovorí: „*Krst detí už svojou povahou vyžaduje katechumenát po krste. Pritom nejde len o potrebu náboženskej výchovy po krste, ale aj o nevyhnutné rozvinutie krstnej milosti pri raste osoby.*“ (KKC 1231). Inými slovami: to, čo absolvujú dospelí krstenci pred krstom, teraz dieťa dobieha „*dodatočne*“, po krste.

OD HRIECHU K SPRAVODLIVOSTI

Podobne ako Izrael sa najprv učil zanechať zlo a hriech a stať sa ľuďom dobrým, čestným a spravodlivým, aj dieťa sa ako prvé učí žiť podľa noriem, ktoré stanovuje Desatoro. Učí sa uctievať si Boha a zúčastňuje sa na Eucharistii. Zrieka sa zla, rozhoduje sa, že nebude nikomu ubližovať, že bude čestné, spravodlivé. Osvojuje si to, čo do veľkej miery v sebe obsahuje slovo „*rytierskosť*“.

V tradičnom popise duchovnej cesty sa to nazýva „*asketickým obrátením*“ a potom „*cestou očisťovania*“, v ktorej človek jasne a radikálne zanecháva hriech a súčasne zanecháva aj všetko to, čo sa javí ako prekážka jeho života s Bohom a nasledovania Krista – môže to byť čokoľvek, od zlých kamarátov až po záľuby, ktoré mu v praxi znemožňujú plne sa zúčastňovať na svojej najväčšej záľube, ktorou je Boh a život v Božej rodine, ktorou je farnosť.

NA OBZORE JE BIRMOVANIE

S nástupom puberty a dospievania sa dieťa – vlastne už mladý človek – dostáva k druhej časti svojho pokrstového katechumenátu. Je ním rozhodnutie sa nasledovať Krista.

Aby sme to čo najlepšie pochopili, je poučné si prejsť jednu známu udalosť z Ježišovho pôsobenia:

„¹⁷ *Keď sa vydával na cestu, ktosi k nemu pribehol, klakol si pred ním a pýtal sa ho: "Učiteľ dobrý, čo mám robiť, aby som obsiahol večný život?"* ¹⁸ *Ježiš mu povedal: "Prečo ma nazývaš dobrým? Nik nie je dobrý, jedine Boh.* ¹⁹ *Poznáš prikázania: Nezabiješ! Nescudzoložíš! Nepokradneš! Nebudeš krivo svedčiť! Nebudeš podvádzať! Cti svojho otca i matku!"* ²⁰ *Ale on mu povedal: "Učiteľ, toto všetko som zachovával od svojej mladosti."* ²¹ *Ježiš naňho pozrel s láskou a povedal mu: "Jedno ti ešte chýba. Chod', predaj všetko, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!"* (Mk 10,17–21)

Ježiš prišiel medzi ľudí, ktorí boli *dobrymi a zbožnými ľuďmi*. Avšak to, čo žili, nestačilo na spásu. Starý zákon (ktorý si už dieťa tiež osvojilo) vychováva spravodlivého človeka, nie však syna Božieho, čo dcéru Božiu. Stačí na požehnaný a príjemný pozemský život, ako prisľubuje Biblia: „*Zachovávaj jeho prikázania a jeho ustanovenia, ako som ti dnes prikázal, aby sa tebe a tvojim deťom po tebe vodilo dobre a aby si dlho ostal v krajine, ktorú ti Pán, tvoj Boh, dáva na večné veky.*“ (Dt 4,40). Avšak nestačí už na spásu, ako inde svedčí Božie slovo: „¹⁵ *My sme rodení Židia, nie hriešni pohania,* ¹⁶ *a vieme, že človek nie je ospravedlnený zo skutkov podľa zákona, ale iba skrze vieru v Ježiša Krista. Aj my sme uverili v Krista Ježiša, aby sme boli ospravedlnení z viery v Krista, a nie zo skutkov podľa zákona, lebo zo skutkov podľa zákona nebude ospravedlnený nijaký človek.*“ (Gal 2,15n) – a, nakoniec, rovnako to hovorí aj Ježiš onomu dobrému, čestnému, spravodlivému a nábožnému mladíkovi, že?

Pre mladého človeka teda prichádza okamih rovnakého rozhodnutia, ako pre onoho bohatého mladíka z Evanjelia: Bude nasledovať Krista, alebo nie?

Ak sa mladý človek rozhodne, že pozvanie Ježiša „Príď a nasleduj ma!“ prijme, začína sa pre neho druhá časť jeho pokrstového katechumenátu. Katechizmus o tejto etape hovorí: „Príprava na birmovanie má viesť kresťana k intímnejšiemu zjednoteniu s Kristom, k živšej dôvernosti s Duchom Svätým, s jeho činnosťou a s jeho darmi a vnuknutiami, aby mohol lepšie vziať na seba apoštolské povinnosti kresťanského života. Preto sa má birmovná katechéza usilovať o prebudenie vedomia príslušnosti ku Kristovej Cirkvi, a to tak k všeobecnej Cirkvi, ako aj k farskému spoločenstvu, ktoré má osobitnú zodpovednosť za prípravu birmovancov.“ (KKC 1309). Dôraz sa prenáša na:

- Dôverný osobný vzťah so živým Bohom a obzvlášť s vedením a pôsobením Ducha Svätého
- Plné zaangažovanie sa na živote farnosti (Cirkvi),...
- ... so zvláštnym dôrazom na prevzatie apoštolskej zodpovednosti a zapojenie sa do apoštolskej a pastoračnej činnosti Cirkvi a farnosti.

Čas, kedy mladý človek od Cirkvi hlavne prijímal sa pomaly chýli ku koncu. Doteraz to bola farnosť, ktorá sa o neho starala, vyučovala ho, organizovala pre neho program, aktivity a podobne. Teraz je ale na prahu prijatia medzi plnohodnotných, dospelých kresťanov. Odtiaľ sa bude očakávať, že už tieto veci bude konať on sám!

Povedané znova v tradičných termínoch: pomaly by sa v tejto etape mala završovať „cesta očisťovania“ a začínať „cesta osvietenia“, ktorou je rozhodnutie sa pre lásku k Bohu a k ľuďom. Práve k nej prináleží aj to, čo Katechizmus pre túto prípravu vyžaduje: vzťah s Bohom, osobný, dôverný, láskyplný...

BIRMOVANIE

Plná jednota s nejakou osobou vyžaduje tri veci:

- Jednotu s milovaným,...
- ... s jeho rodinou,...
- ... a s jeho prácou a činnosťou.

Bez toho by vždy ostávali oblasti, ktorých by sa vzájomná jednota nedotýkala. Iba vtedy, ak sme jedno s milovaným, ak jeho rodina je aj našou rodinou, jeho priatelia našimi priateľmi, jeho záujmy našimi záujmami a jeho práca našou prácou, len vtedy sa dá naozaj hovoriť o jednote, ktorá je úplná a dokonalá. A presne o tento typ jednoty s Bohom v kresťanstve ide!

Od narodenia až po prvé sväté prijímanie sa dieťa postupne uvádzalo do života s Bohom ako živou osobou. To je oná prvá jednota, jednota s osobou, ktorá, prirodzene, rastie a prehlbuje sa aj ďalej, počas celého života.

Po prvom svätom prijímaní bolo dieťa uvedené do Božej rodiny – Cirkvi, farnosti – a začalo sa v nej učiť žiť ako v skutočnej rodine Božích detí, v ktorej sú všetci súrodenci a majú jediného Otca, ktorý je v Nebi.

Birmovanie je potom okamihom, kedy mladý človek prijme aj plný podiel a účasť na Ježišovej práci, na Jeho diele a poslaní tu, na Zemi.

Cirkevné dokumenty o prepojení birmovania s poslaním hovoria na mnohých miestach a veľmi jasne, napríklad:

„Sviatosť birmovania ich (veriacich) dokonalejšie spája s Cirkvou a obohacuje ich zvláštnou silou Ducha Svätého, takže sú vo zvýšenej miere viazaní, ako praví svedkovia Kristovi, šíriť a brániť vieru slovom a skutkom.“ (Lumen Gentium 11). „Laický apoštolát je účasť na samom spasiteľnom poslaní Cirkvi. Krstom a birmovaním sám Pán určuje všetkých na tento apoštolát. Sviatosť, najmä presvätá Eucharistia, udeľujú a živia lásku k Bohu a ľuďom, ktorá je dušou všetkého apoštolátu. Laici sú však povolaní najmä na to, aby zabezpečili prítomnosť a účinkovanie Cirkvi na tých miestach a v tých okolnostiach, kde sa ona môže stať soľou zeme jedine ich prostredníctvom. A tak každý laik, práve vďaka darom, ktorých sa mu dostalo, je svedkom a zároveň živým nástrojom poslania samej Cirkvi „Podľa miery, akou nás obdaroval Kristus (Ef 4,7). Popri tomto apoštoláte, ktorý sa týka všetkých veriacich bez výnimky, laici môžu byť rozličným spôsobom pozvaní aj bezprostrednejšie apoštolsky spolupracovať s hierarchiou, podobne ako tí mužovia a ženy, čo pomáhali Pavlovi Apoštolovi pri hlásaní evanjelia veľa sa ustávajúc v Pánu (porov. Flp 4,3; Rim 16,3 a nasl.). Okrem toho majú predpoklady, aby ich hierarchia prijala do niektorých funkcií s duchovným poslaním. Slovom, na všetkých laikov dolieha vznešená povinnosť pracovať na tom, aby sa spasiteľné úmysly Božie čím ďalej tým viac uskutočňovali všade na svete na všetkých ľuďoch všetkých čias. Nech sa im preto všade umožní, aby aj oni, podľa svojich síl a súhlasne s požiadavkami doby mali účasť na spásonosnom diele Cirkvi.“ (Lumen Gentium 33). „Keďže celá Cirkev je misionárska a dielo šírenia evanjelia je základnou povinnosťou ľudu Božieho, posvätný cirkevný snem vyzýva všetkých k hlbokaj vnútornej obnove, aby si živo uvedomili svoju zodpovednosť za šírenie evanjelia a mali podiel na misijnej práci ... Všetci veriaci ako údy živého Krista, ku ktorému sa pričlenili a pripodobnili krstom, birmovkou a Eucharistiou, sú povinní spolupracovať na vývoji a vzraste jeho Tela, aby ho čím skôr priviedli k plnosti. Preto všetci synovia a dcéry Cirkvi majú mať živé vedomie vlastnej zodpovednosti voči svetu, pestovať v sebe naozaj katolíckeho ducha a zasvätiť svoje sily dielu šírenia evanjelia.“ (Ad Gentes 32; 36). Vari aj stačí...

Zhrnuté a podčiarknuté:

- Ak vychovávame dieťa, je dobré, aby sme mu pomohli prejsť týmito etapami tak, ako nasledujú jedna po druhej.
- Ak sme už my sami v rokoch, boli sme síce na birmovke, ale nikdy sme takýto „pokrstový katechumenát“ neabsolvovali – tak potom niet na čo čakať! A hanba – nehabna, ak treba, spokojne začnime aj na úrovni deväťročného dieťaťa, niekde tam, kde leží rozhodnutie začať patriť do Kristovej Cirkvi (a nielen „navštevovať bohoslužby“) a vytvoriť si k nej vzťah naozaj rodinný. Rozhodnutie striktné a radikálne zanechať každé zlo, a nielen sa uspokojiť s tým, že som „nikoho nezabil, nikoho neokradol“ a v tom ostatnom „však sa snažím“... A zahrnúť do toho aj všetko to ostatné, čo nám bráni nasledovať Ježiša s nerozdeleným srdcom, ako naznačuje Ježiš vo výklade svojho podobenstva, keď hovorí: „¹⁸ A iné, zasiaté do trnia, je u tých, čo počúvajú slovo, ¹⁹ ale potom sa vlúdia svetskej starosti, klam bohatstva a všelijaké iné žiadostivosti, slovo udušia a ostane bez úžitku.“ (Mt 4,18n). Dôležité je začať, hoci aj neskoro, ale predsa! A potom už len, s Božou pomocou, postupovať na tejto ceste – až do jej zavŕšenia v dokonalosti!